

A Pécsi Ítéltábla a dr. Vajta Zsolt ügyvéd (fél címe) által képviselt **felperes neve** (címe) felperesnek - a dr. Kriveczky György ügyvéd (címe) által képviselt **alperes neve** (címe) alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Pécsi Törvényszék 2016. október 19. napján kelt 19.P.20.327/2016/16. számú ítélete ellen a felperes által 18., az alperes által 19. sorszámon előterjesztett fellebbezések folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét azzal a pontosítással hagyja helyben, hogy az elsőfokú bíróság által érvényessé nyilvánított kölcsönszerződés megkötésének időpontja 2008. november 26. napja.

Megállapítja, hogy a másodfokú eljárásban felmerült költségeiket a felek maguk viselik.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I n d o k o l á s

A felperes személygépkocsi vásárlásához 1.529.100 forint kölcsönt kívánt felvenni. A kölcsön lehetőségeiről, feltételeiről a V Kft. p telephelyén tájékozódva úgy döntött, hogy a kölcsönt svájci frank alapon az alperes jogelődjétől veszi igénybe. 2008. november 26. napján az alperes jogelődjével megkötötte a ... számú egyedi kölcsönszerződést. Az alperes jogelődje 1.529.100 forint kölcsönt folyósított, amit a felperes 120 részletben, 25.896 forint induló törlesztőrészlet mellett, mindösszesen 3.083.520 forint összegben volt köteles visszafizetni. A teljes hiteldíjmutató mértékét a szerződés 18,39 %-ban, a mértékadó devizanemet svájci frankban rögzítette. A szerződés tartalmazta, hogy a kölcsönbevevő által választott kamatváltozás I. és kamatváltozás II. (árfolyamváltozás) elszámolási módja a fix törlesztőrészletekkel rendelkező deviza alapú finanszírozás (fix deviza konstrukció). A kamatváltozás I. és kamatváltozás II. (árfolyamváltozás) elszámolása a futamidő végén történik. A fizetendő kamatváltozás I. és kamatváltozás II. (árfolyamváltozás) esetén a futamidő azonos törlesztőrészletek mellett meghosszabbodik. Rögzítették a felek, hogy az egyedi kölcsönszerződésben nem szabályozott kérdéseket a szerződés elválaszthatatlan részét képező .../2008.11.01. számú üzletszabályzat tartalmazza. A felperes, mint kölcsönbevevő kijelentette, hogy az egyedi kölcsönszerződésben, az annak elválaszthatatlan részét képező opciós és adásvételi szerződésben, valamint az üzletszabályzatban foglaltakat megismerte, megértette, azokat magára nézve kötelezőnek ismeri el. Az üzletszabályzat átvételét aláírásával nyugtázta.

Az üzletszabályzat egyebek mellett rendelkezéseket tartalmazott a normál devizakonstrukcióra, a havi fix konstrukcióra, a mértékadó devizanemre, a mértékadó kamatlábra, az árfolyamra, a rendkívüli árfolyameseményre, a mértékadó árfolyamra. A V.5. pont szerint, amennyiben a

kölcsönszerződésben megjelölt mértékadó devizanem nem magyar forint, a kölcsönszerződés deviza alapú szerződés, mely esetben a kölcsönbevevő vállalja a mértékadó devizanem és a forint közötti árfolyamváltozásból eredő kockázatokat. Az árfolyamváltozás lehetséges mértéke euró esetében a mindenkor intervenció sáv nagysága alapján limitálható, míg egyéb devizák esetében további kockázatot jelent az adott deviza és az euró keresztárfolyamának változása.

A hitelező és a V Kft. között létrejött együttműködési megállapodásnak megfelelően a hitelező képviselőjében az alperes jogelődje bélyegzőjének használatával a szerződést a V Kft. ügyvezetője, K L írta alá.

A felek a kölcsönszerződés megkötésével egyidejűleg a kölcsönbevevő kölcsönszerződésből eredő fizetési kötelezettségeinek elsődleges biztosítására szerződéssel opciós jogot alapítottak a hitelező javára, a pénzkölcsön felhasználásával megvásárolt gépjárműre. Az opciós szerződés 5. pontja tartalmazta, hogy a hitelező a vételi jogot a szerződés aláírásától számított öt éves időtartam alatt, de legfeljebb addig gyakorolhatja, ameddig a kölcsönbevevő maradéktalanul nem teljesített.

Az alperes a kölcsönszerződést 2014 júniusában felmondta. A felek között megtörtént a felülvizsgált elszámolás, amelynek során az alperes az induló ügyleti kamatot 16,91 %-ban vette figyelembe.

A felperes a 19.P.20.327/2016/12. számú jegyzőkönyvben foglaltak szerint pontosított keresetében a kölcsönszerződés érvénytelenségére alapítottan, annak jogkövetkezményeként a szerződés érvényessé nyilvánítását, és az ebből eredő elszámolás eredményeként az alperes 575.518 forint megfizetésére kötelezését kérte. A szerződés érvénytelenségének indokaként hivatkozott arra, hogy az árfolyamkockázatot kizárólag rá hárító szerződési feltételek tisztességtelenek és semmisek, ami az egész szerződés érvénytelenségét okozza. A kölcsönszerződés az ügyleti kamat éves százalékos mértékét nem tartalmazza, amely miatt a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) 213.§ (1) bekezdés c) pontja alapján semmis. A szerződés a Hpt. 77.§ (1) és 78.§ (1) bekezdésének megkerülésével jött létre, így a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: 1959. évi Ptk.) 200.§ (2) bekezdése alapján semmis, illetve azért is érvénytelen, mert olyan személy írta alá, aki erre nem volt jogosult. További kereseti kérelmében a XXX-000 forgalmi rendszámú személygépkocsi törzskönyvének kiadására kérte kötelezni az alperest arra hivatkozva, hogy a törzskönyv birtokban tartására az alperesnek az opciós joga megszűnésére figyelemmel nincs jogcíme.

Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.

Az elsőfokú bíróság a 2009. november 26. napján megkötött ... számú kölcsönszerződést érvényessé nyilvánította azzal, hogy az induló ügyleti kamat éves mértékét 16,91 %-ban határozta meg. Kötelezte továbbá az alperest, hogy 15 napon belül adja ki a felperesnek a finanszírozott XXX-000 forgalmi rendszámú T típusú gépjármű törzskönyvét. A keresetet ezt meghaladóan elutasította és úgy rendelkezett, hogy a felek a költségeiket maguk viselik. Az alperest 36.000 forint le nem rótt illeték megfizetésére kötelezte.

Mivel a felperes által felhívott egyes körülmények folytán felmerült a szerződés létrejöttének kérdése, ezért az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásában a 2/2010. (VI. 28.) PK vélemény 6. pontjára figyelemmel elsőként ebben a kérdésben foglalt állást. Értékelte, hogy a szerződésből kitűnően azt az F Kft. [helyesen V Kft.] ügyvezetője a hitelező megbízottjaként, a hitelezőként megjelölt alperesi jogelőd képviselőjében eljárva írta alá. Az alperes igazolta, hogy jogelődje erre az eljárásra az együttműködési megállapodásban meghatalmazta a képviselőt. Hangsúlyozta az

elsőfokú bíróság, hogy az 1959. évi Ptk. 205. § (1) és (2) bekezdése alapján a szerződés létrejöttéhez a kölcsön összegének és a kölcsönvevő felperes ügyleti kamatfizetési kötelezettségét is magában foglaló visszafizetési kötelezettségnek a meghatározása volt szükséges. Az egyedi szerződés tartalmazta a kölcsön összegét, a felperes által visszafizetendő ellenszolgáltatás összegét, így a kölcsönszerződés létrejött, ezért az elsőfokú bíróság a továbbiakban a felperes által felhívott semmisségi okokat vizsgálta.

Rögzítette az elsőfokú bíróság, hogy a Hpt. 213.§ (1) bekezdés c) pontja megkövetelte a kamat éves százalékos mértékének szerződésben való feltüntetését. Ennek elmulasztása a perbeli esetben a szerződés semmisségét eredményezte. A jogkövetkezmény alkalmazása során az elsőfokú bíróság a 6/2013. számú Polgári jogegységi határozat 4. pontja alapján törekedett az érvénytelenség okának kiküszöbölésére és a szerződés érvényessé nyilvánítására. Vizsgálta, hogy az érvénytelenségi ok folytán előállt érdeksérelem a feleknek a szerződés rendelkezései alapján megállapítható ügyleti akaratára is tekintettel kiküszöbölhető-e. Ennek során abból indult ki, hogy az induló ügyleti kamat százalékos formában történő rögzítése nélkül is meghatározták a felek a kamat számításának módját, egyfelől a kölcsönösszeg és az alperes által a szerződéskötéskor irányadó kamat és árfolyam figyelembevételével kiszámított összes ellenszolgáltatás meghatározásával, másfelől azzal, hogy az üzletszabályzat tartalmazta a kamatra, a mértékadó kamatlábra, a kamatváltozás törlesztőrészre gyakorolt hatására vonatkozó szabályokat, mindezek számításának képletét. Az alperes jogelődje így biztosította, hogy az induló kamat a szerződés és az üzletszabályzat alapján meghatározható legyen, amire figyelemmel az ügyleti kamat tekintetében a szerződés megfelelt a Hpt. 210.§ (2) bekezdésében foglalt követelményeknek.

Az elsőfokú bíróság jelentőséget tulajdonított annak, hogy a kamat százalékos mértéke hiányából eredő érvénytelenségi ok jogkövetkezményét a jogalkotó is rendezte a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvényben (a továbbiakban: DH2 törvény) előírt felülvizsgált elszámolás szabályainak a megalkotásával. Az elszámolást a DH2 törvény 16.§ (2) bekezdése alapján a Magyar Nemzeti Bank Elnökének 42/2014. (XI.7.), 54/2014. (XII.10.) és az 55/2014. (XII.10.) MNB számú rendeleteiben meghatározott tartalommal, formában és számítási móddal kellett elkészíteni. Az elszámolásnak tartalmaznia kellett a kölcsön induló ügyleti kamatának százalékos mértékét, amit az alperes 16,91%-ban tüntetett fel.

Az elsőfokú bíróság a fentiekre figyelemmel az ügyleti induló kamatláb hiányából eredően érvénytelen szerződés érvényessé nyilvánítása során a szerződésben meghatározott törlesztőrészletek kamattartalmának megfelelő, a felülvizsgálnak minősülő elszámolásban is feltüntetett induló ügyleti kamatmérték meghatározásával orvosolta a szerződés érvénytelenségéhez vezető hiányt.

Az árfolyamkockázat viselésével összefüggésben arra következtetett az elsőfokú bíróság, hogy az egyedi kölcsönszerződésben svájci frankban megjelölt mértékadó devizanem folytán, az üzletszabályzat V.5. pontja alapján a felperesnek tudnia kellett, hogy ő vállalja a mértékadó devizanem és a forint közötti árfolyamváltozásból eredő kockázatot. Azt, hogy a svájci frank árfolyama szélsőséges mértékben is megnövekedhet, az üzletszabályzat I.23. pontja jelezte, míg a normál devizakonstrukció és az arra vonatkozó részletszabályok, az üzletszabályzat I.17., I.22., I.24., I.25.b) pontjai alapján egyértelműnek kellett lennie a felperes számára, hogy az árfolyamváltozásból eredő kockázat fennáll, a kedvezőtlen irányú változás kockázata őt terheli és mindez megnövelheti az általa az alperesnek teljesítendő ellenszolgáltatás összegét. Az I.25.b)

pontja külön is kifejezte a felperes fizetési kötelezettségének a deviza alapú kölcsönzés lényegéből fakadó változását, azt, hogy az árfolyamváltozás maga után vonja a fizetési kötelezettség változását is. Az adott rendelkezés világosságát, érthetőségét nem érintette a kamatváltozás II. fogalma, miután az a megnevezését követően zárójelben tartalmazta az árfolyamváltozás kifejezést és a tartalmából egyértelműen megállapítható volt, hogy az a fizetési kötelezettség árfolyamváltozásból adódó módosulását szabályozza.

Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a kellő figyelmességgel és körültekintéssel átolvasott egyedi szerződés és üzletszabályzat fent megjelölt szerződési rendelkezései alapján a kölcsönbevevő fogyasztónak fel kellett ismernie, hogy fizetési terhei előre nem látható mértékben is megnövekedhetnek. A felperes személyes előadásával szemben nem volt a szerződésnek olyan rendelkezése, amiből alapos következtetést lehetett volna levonni arra, hogy a fizetési kötelezettség nem növekedhet.

A törzskönyv kiadására irányuló kereset kapcsán az elsőfokú bíróság abból indult ki, hogy az alperest illető vételi jog a szerződéskötéstől számított öt év elteltével, vagyis 2013. november 26-án megszűnt. Az opciós szerződésből és az üzletszabályzatból az a következtetés vonható le, hogy a törzskönyv alperes részére történő megküldésével és a törzskönyv birtoklásának jogával kizárólag az alperes vételi jogát kívánták biztosítani, az atipikus biztosítékként egyértelműen nem került kikötésre, ezért az alperes a törzskönyv kiadására köteles.

Az ítélet ellen mindkét fél fellebbezett.

A felperes 18. sorszám alatti fellebbezésében elsődlegesen az elsőfokú ítélet megváltoztatását és a kereset teljesítését, másodlagosan a Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: 1952. évi Pp.) 252.§ (2) és (3) bekezdése alapján az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra kötelezését kérte.

Fellebbezését azzal indokolta, hogy az elsőfokú bíróság a megállapított tényállásból téves jogi következtetéseket vont le, indokolási kötelezettségének nem megfelelően tett eleget. Arra hivatkozott, hogy a kamat mértékében, mint lényeges kérdésben nem állapodtak meg, így a szerződés az 1959. évi Ptk. 205.§ (2) bekezdése alapján nem jött létre. E körben felhívta a Hpt. 210.§ (2) bekezdését, mely szerint a szerződésben egyértelműen meg kellett határozni a kamatot, díjat, illetve minden egyéb feltételt, ide értve a késedelmes teljesítés jogkövetkezményeit is. Kifogásolta a felperes, hogy a szerződés nem tartalmazza teljes körűen a késedelmes teljesítés jogkövetkezményeit, így különösen azt, hogy egyéb ingó és ingatlan vagyontárgyai is végrehajtás alá kerülhetnek. A szerződés nem tartalmazza hitelt érdemlően a visszafizetendő teljes összeget, amely ugyancsak a szerződés létre nem jöttére vezet.

Az érvénytelenségi okok körében állította, hogy a kölcsönszerződés semmis, mert a kölcsönszerződés V Kft. közreműködésével történő megkötésére irányuló megbízási szerződés tilos szerződés, jogosulatlan pénzügyi szolgáltatási tevékenység végzésére irányult. A Hpt. 2. számú melléklet I. fejezet 12.b) pontja szerinti ügynöknek nincs jogosultsága arra, hogy a pénzügyi intézmény nevében, javára, felelősségére és kockázatára tevékenykedjen. Változatlanul hivatkozott a felperes arra is, hogy az üzletszabályzatban leírtak nem képezhetik a szerződés részét, mert az üzletszabályzat egyedileg történő megtárgyalására nem került sor. Tévesnek találta az elsőfokú ítéletnek azt a megállapítását, miszerint az árfolyamkockázattal kapcsolatos tájékoztatást megismerte. Állította, hogy mivel a törlesztőrészlet forintban került meghatározásra, így a szerződés forint alapú szerződésnek minősül. A törlesztőrészletek valóságtól eltérő meghatározása miatt a

szerződés jogszabályba, a Számviteli törvény 166.§ (2) bekezdésébe ütközik, mely utóbbi szerint a számviteli bizonylatnak helytállónak, hitelesnek és megbízhatónak kell lennie.

A Hpt. 213.§ (1) bekezdés c) pontja szerinti érvénytelenségi okkal összefüggésben arra hivatkozott, hogy a kamatszámításra az üzletszabályzatban meghatározott képlet alapján a számítás nem végezhető el, a kamat összegét azzal csak akkor lehetne meghatározni, ha a kamatláb százalékos mértéke ismert lenne. A kamat százalékos mértékét kizárólag felsőfokú szakirányú végzettséggel rendelkező személy tudná megállapítani. Vitatta az elsőfokú bíróságnak azt a következtetését is, hogy a kamat százalékos feltüntetésének hiányát a felek az elszámoló levél alapján orvosolták. Kiemelte, hogy a DH2 törvény nem a Hpt. 213.§ (1) bekezdésének c) pontja által meghatározott semmisségi okokat orvosolta. Tévesnek találta így az érvénytelenségi oknak az elszámoló levélben meghatározott 16,91 %-os ügyleti kamat alkalmazásával történő megszüntetését. Álláspontja szerint a kölcsön összegét egyenértéki (törvényes) kamattal kell visszafizetni, a törvényes kamat a jegybanki alapkamat. Az ügyleti kamat megfizetése folytán tartozatlan fizetése keletkezett, a DH2 törvény 5.§ (4) bekezdése értelmében tartozatlan fizetés esetén a jogalap nélküli gazdagodás szabályait kell alkalmazni. Pf.4. sorszámú előkészítő iratában kimutatta, hogy az üzletszabályzatban meghatározott kamatszámítási képlet átrendezésével nyert képlet alapján a kamat nem 16.91 %, hanem 10,16 % mértékűnek adódik, és a hitelintézetek által használt egyéb képlet alkalmazása is ettől eltérő eredményre vezet. Kérte igazságügyi könyvszakértő kirendelését az ügyleti kamat éves százalékos értékének meghatározására.

A felperes kérte a tárgyalás felfüggesztését az az Európai Unió Bírósága előtt .../16., .../17., .../17., .../17., .../17. számon folyamatban lévő előzetes döntéshozatali eljárások befejezéséig.

Az alperes fellebbezésében az elsőfokú ítélet törzskönyvre vonatkozó részének megváltoztatását és a felperes ezirányú keresetének elutasítását, a felperes költségeiben történő marasztalását kérte. Fellebbezését azzal indokolta, hogy a peres felek a szerződés egyes pontjaiban a törzskönyv alperes általi birtokban tartásában és az opciós jogban külön-külön állapodtak meg, a szerződést, mint az akaratukkal mindenben egyezőt ennek megfelelően írták alá és léptették hatályba. Álláspontja szerint a szerződésből egyértelműen kitűnik, hogy a szerződésből eredő felperesi kötelezettség teljesítésének további biztosítékaként tekint a törzskönyvre. Az általános szerződési feltételek IV.8. és IV.9. pontjában a felek rendezték, hogy a törzskönyvet mikor kell kiadnia; azt mindaddig jogszerűen magánál tarthatja, amíg a felperes valamennyi szerződéses kötelezettségét nem teljesítette. A törzskönyv birtoklása, mint a szerződést erősítő mellékkötelelem szerződésbe építése a feleket megillető jogosultság, mely attól atipikus, hogy az 1959. évi Ptk. külön nem nevesíti. Az elsőfokú bíróság a szerződést a biztosítékától megfosztotta, a felek szerződéses akaratát egyoldalúan felülbírált, mellyel a felperest hozta kedvezőbb helyzetbe a teljesítés biztosítékának elvételével.

A peres felek fellebbezési ellenkérelme az ellenérdekű fél fellebbezésével érintett részében az elsőfokú ítélet helybenhagyására irányult.

A fellebbezések nem alaposak.

A másodfokú bíróság a felperesi fellebbezés alapján mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy indokolt-e az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezése az 1952. évi Pp. 252. § (2) és (3) bekezdése alapján. Miután az elsőfokú bíróság eljárási szabályt nem sértett (a felperes konkrét eljárási szabálysértésre maga sem hivatkozott), és a bizonyítási eljárás nagy terjedelmű kiegészítésére vagy megismétlésére sem volt szükség, az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére nem volt ok.

Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, azt a jogi indokolás alátámasztására a rendelkezésre álló iratok alapján a másodfokú bíróság csupán azzal egészíti ki, hogy a vételi jogot alapító szerződés 7. pontja szerint a szerződő felek a vételi joggal terhelt gépjármű tekintetében elidegenítési és terhelési tilalmat a hitelező javára alapított vételi jog biztosítására kötöttek ki, míg a .../2008.11.01. számú üzletszabályzat VI.1.pontja értelmében a kölcsönbevevő köteles a hatósági nyilvántartásba, a gépjármű forgalmi engedélyébe és törzskönyvébe a hitelező javára - a felek között létrejött szerződésnek megfelelően - a vételi jogot, vagy a jelzálogjogot és annak biztosítására az elidegenítési és terhelési tilalmat bejegyeztetni, és ennek megfelelően úgy rendelkezni, hogy a hatóság a törzskönyvet a hitelező, mint a korlátozás jogosultja részére küldje meg.

A tényállás fentiek szerinti kiegészítése mellett a másodfokú bíróság a fellebbezéssel érintett körben az elsőfokú bíróság által levont jogi következtetésekkel és érdemi döntésével is egyetértett.

A felperes az elsőfokú eljárásban keresetét a 12. sorszám alatti jegyzőkönyvbe foglaltak szerint az alábbiakban tartotta fenn: a perbeli kölcsönszerződés érvénytelenségére hivatkozott a Hpt. 213.§ (1) bekezdés c) pontjának megsértése miatt, az árfolyamkockázat tisztességtelensége okán, utalt arra, hogy a szerződés jogszabály megkerülésével jött létre (Hpt. 77. és 78.§), illetve jogszabályba ütközik, mert a szerződést aláíró ügynök a pénzügyi felügyelet szükséges engedélyével nem rendelkezett. Ezen túlmenően kérte a perbeli gépjármű törzskönyvének kiadását.

A fentieket meghaladó érvénytelenségi okokat és a szerződés létre nem jöttének megállapítására irányuló keresetet a másodfokú bíróság érdemben nem vizsgálta, miután az 1952. évi Pp. 247.§ (1) bekezdésének figyelemmel az meg nem engedett keresetváltoztatásnak minősül.

A másodfokú eljárásban az 1952. évi Pp. 247.§ (1) bekezdése értelmében a keresetet megváltoztatni nem lehet. Nincs akadálya annak, hogy a felperes kereseti kérelme indokait további jogi érvekkel egészítse ki, illetve a már előadottakat módosítsa, a kereset jogalapjának megváltoztatása vagy további jogalap megjelölése azonban keresetváltoztatásnak minősül. Az egyes érvénytelenségi okok a kereset önálló jogalapjainak tekintendők, vagyis a szerződés érvénytelenségére alapított kereset megváltoztatásának minősül, ha a fél az általa eredetileg megjelölt érvénytelenségi okon túl további érvénytelenségi okra alapítja a perben érvényesíteni kívánt igényét. A fellebbezésében tehát a felperes korlátlanul nem térhet át más érvénytelenségi okra. A másodfokú bíróság ezek érdemi vizsgálatát ezért mellőzte, és hasonló okból nem vizsgálta a szerződés létre nem jöttének kérdését.

A Hpt. 213.§ (1) bekezdés c) pontja szerint semmis az a fogyasztási lakossági kölcsönszerződés, amely nem tartalmazza a szerződéssel kapcsolatos összes költséget, ide értve a kamatokat, járulékokat, valamint ezek éves százalékban kifejezett értékét. Az elsőfokú ítélet is azon alapult, hogy a perbeli kölcsönszerződésből az éves ügyleti kamat százalékos értéke hiányzik, ezért ez okból érvénytelen. Az elsőfokú bíróság is utalt a Kúria 6/2013. Polgári jogegységi döntésére, amely szerint a deviza alapú kölcsönszerződésekkel kapcsolatos jogvitákban a bíróságoknak arra kell törekedniük, hogy minden lehetséges esetben kiküszöböljék az érvénytelenség okát és a szerződést érvényessé nyilvánítsák. A szerződés érvényessé nyilvánítása olyan helyzetet teremt, mintha a felek már eredetileg is érvényes szerződést kötöttek volna. A bíróság ilyen esetben a szerződés módosításával (kiegészítésével) az érvénytelenségi ok folytán előállt érdekséreelmet küszöböli ki. Különösen indokolt a szerződés érvényessé nyilvánításáról rendelkezni akkor, ha csak formainak tekinthető olyan okból érvénytelen a szerződés, amely tekintetében a felek akarata egyértelműen megállapítható.

A jelen ügyben a felek közötti egyedi kölcsönszerződésből a felperest terhelő ügyleti kamatfizetési kötelezettség mértéke megállapítható. Lényegében formai hiba, hogy az induló ügyleti kamat éves százalékos értékének feltüntetése elmaradt. A kölcsönszerződés érvényessé nyilvánításával és az induló ügyleti kamat százalékos értékének megállapításával ez a formai hiba érdeksérelem nélkül, a felek szerződési akaratának megfelelően kiküszöbölhető. Az induló ügyleti kamat százalékos értékének megállapításánál az elsőfokú bíróság figyelembe vette azt, hogy a felek a kamat konkrét összegét a kölcsönösszeg és az alperes által a szerződéskötéskor irányadó kamat és árfolyam figyelembevételével kiszámított összes ellenszolgáltatás meghatározásával megállapították. A másodfokú bíróság felhívására az alperes az eredeti törlesztési terv alapján, az abban feltüntetett kamatösszegeknek a kamat számítására vonatkozó, az általános szerződési feltételekben ismertetett képletből átrendezéssel nyert képletbe történő behelyettesítésével igazolta az induló éves ügyleti kamat százalékos értékét.

A felperes számításai során alapul vett képlet ezzel szemben csak két meghatározott időpont között változatlan összegben fennálló tőke után járó kamat megállapítására alkalmas, de nem használható akkor, ha a vizsgált időszakban törlesztés folytán a tőke összege változik. Ebből következően az a számítás, melynek során a felperes a képletbe időegységként a teljes futamidőt helyettesítette be, szükségszerűen vezetett helytelen eredményre, mert ez alatt az idő alatt a tőke tényleges összege nem volt változatlanul azonos a számítás során használt induló összeggel. Ennek következtében ezen az úton az alperesi számítások helyessége nem cáfolható. Annak a felperesi hivatkozásnak pedig nincs jelentősége, hogy csak egy felsőfokú matematikai tudással rendelkező személy tudja kiszámítani a kamat százalékos értékét, mert elegendő az, ha a rendelkezésre álló adatok alapján a kamatláb objektíve kiszámítható. Az elsőfokú bíróság által megállapított 16,91 %-os induló ügyleti kamat a szerződésbe foglalt THM-mel nem áll ellentétben, az alperes az elszámolásban sem alkalmazott más kamatértéket, és azt a felperes sem tette vitássá. A felek szerződéskötéskori ügyleti akaratának is megfelelő kamat így kétséget kizáróan ebben a mértékben határozható meg, ezért nem tévedett az elsőfokú bíróság, amikor ennek megfelelően rendelkezett az 1959. évi Ptk. 237.§ (2) bekezdése alapján az érvénytelenség okának megszüntetéséről. Az érvényessé nyilvánítás eredeti ügyleti akaratnak megfelelő tartalmából az következik, hogy a felek teljesítései szerződésszerűnek minősültek, további elszámolás nem indokolt.

Az érvényessé nyilvánítás mikéntjét illetően a felperesi fellebbezésben foglaltakkal szemben a jogalap nélküli gazdagodás szabályai nem alkalmazhatóak, mert az érvényessé nyilvánított kölcsönszerződés keretei között történt/történő teljesítés nem tartozatlan fizetés; az adós az ügyleti kamatot a szerződés érvényessé váló tartalma alapján köteles fizetni. A DH2 törvény 5.§ (4) bekezdése azt az esetet szabályozza, ha a szerződés érvényes tartalmából következő kötelezettségek maradéktalan teljesítését meghaladóan is történt teljesítés. Ebben az esetben a szerződés megszűnését követő (a szerződés érvényes tartalmát meghaladó) tartozatlan fizetések elszámolására kell a jogalap nélküli gazdagodás szabályait alkalmazni, és a túlfizetést a jegybanki alapkamattal (illetve az adott devizára irányadó, az MNB rendeletében meghatározott pénzüpi kamattal) megnövelt összegben megtéríteni.

A másodfokú bíróság a felperes könyvszakértő kirendelése iránti bizonyítási indítványát, mint szükségtelent elutasította. Az alperes a szerződésben rögzített törlesztőrészleteknek megfelelő törlesztési terv alapján elvégzett igazoló számításokkal a kamat százalékos értékét kellően alátámasztotta, így a további, a pergazdaságossági szempontokkal is ellentétes bizonyítás a per indokolatlan elhúzódásához vezetett volna.

A perben nem volt vitás, hogy a kölcsönszerződés megkötésekor külön kockázatfeltáró nyilatkozat nem készült. Ennek hiányában az egyedi szerződés és az annak részévé vált általános szerződési feltételek rendelkezései alapján kellett vizsgálni, hogy a fogyasztó alappal gondolhatta-e, miszerint őt nem terheli árfolyamkockázat, illetőleg, hogy az árfolyam reá nézve kedvezőtlen változásának nincsen felső határa.

A perbeli kölcsönszerződés tartalmazza, hogy az deviza alapú, a szerződés 7. pontja szerint a mértékadó devizanem svájci frank. A 8. pont szerint a felperes által választott fix deviza konstrukció esetén a kamatváltozás I. és a kamatváltozás II. (árfolyamváltozás) elszámolása a futamidő végén történik, és fizetendő kamat-illetve árfolyamváltozás esetén a futamidő meghosszabbodik. Az általános szerződési feltételek V.5. pontja egyértelműen kimondja, hogy a mértékadó devizanem és a forint közötti árfolyamváltozásból eredő kockázatot a kölcsönbevevő vállalja. Az I.25.b. pont a kölcsönbevevő fizetési kötelezettségének módosulását a kölcsön nyilvántartási devizanemének a forint árfolyamához viszonyított változásával magyarázza. Az árfolyamváltozás mértékére a tájékoztatás valóban nem terjed ki, azonban az alperesnek ilyen irányú kötelezettsége nem volt (6/2013. Polgári jogegységi határozat 3. pont). A I.23. rendkívüli árfolyameseményként utal az árfolyam 25 %-ot meghaladó mértékű növekedésére, melyből azonban olyan következtetés nem vonható le, hogy az esetleges árfolyamváltozás legfeljebb eddig a mértékéig terheli a felperest.

Összességében a másodfokú bíróság egyetértett a másodfokú bíróságnak azzal a következtetésével, hogy a perbeli kölcsönszerződés, valamint az üzletszabályzat elsőfokú bíróság által pontosan felhívott és ismertetett rendelkezései alapján a felperes számára egyértelműnek kellett lennie, hogy az árfolyam változásából eredő kockázat fennáll, a kedvezőtlen irányú változás kockázata őt terheli és ez az általa az alperesnek teljesítendő ellenszolgáltatás összegét korlátozás nélkül megemeli.

A Hpt. 77. és 78.§-ai a pénzügyi intézmények prudens működésére vonatkozó szabályokat tartalmazzák, megsértésük nem eredményezi a szerződés érvénytelenségét. A Hpt. 78.§-a egyébként is csak a hitelintézetekre kötelező rendelkezéseket tartalmazta, míg az alperes pénzügyi vállalkozás.

A perbeli kölcsönszerződést **K L**, a **V Kft.** ügyvezetőjeként a hitelező megbízottjaként írta alá. A nevezett személy képviseleti joga szabályszerű meghatalmazáson alapult, a 2008. január 30. napján megkötött együttműködési megállapodás 3. pontjából megállapíthatóan a) típusú ügynöki tevékenység végzésére nem volt jogosult, és illetélegesen nem végzett, annak pedig a szerződés érvényessége körében jelentősége nem volt, hogy a b) típusú tevékenység végzéséhez szükséges felügyeleti engedéllyel rendelkezett-e.

Az alperes fellebbezésében az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatását és a felperes törzskönyv kiadására irányuló kereseti kérelmének elutasítását kérte, amely fellebbezés ugyancsak nem teljesíthető.

A polgári jog diszpozitív szabályai nem tiltják, hogy a felek a kölcsönszerződésük biztosítására a Ptk.-ban nem nevesített önálló atipikus biztosítékként a gépjármű törzskönyvének birtokban tartására vonatkozó jogosultságot kössenek ki. Azonban mindig a konkrét jogviszony keretei között kell vizsgálni, hogy a hitelező javára ilyen önálló biztosíték kikötésére sor került-e.

Az opciós szerződés 7. pontja szerint a felek nem közvetlenül a kölcsönszerződés, hanem az annak biztosítása érdekében alapított vételi jog biztosítására kötöttek ki a megvásárolt gépjárműre az alperes javára elidegenítési és terhelési tilalmat. Az üzletszabályzat VI/1. pontja pedig ezzel összhangban azt írja elő, hogy az adós köteles a hatósági nyilvántartásba, a gépjármű forgalmi

engedélyébe és a törzskönyvbe a hitelező javára a felek között létrejött szerződésnek megfelelően a vételi jogot és annak biztosítására az elidegenítési és terhelési tilalmat bejegyeztetni, és ennek megfelelően úgy rendelkezni, hogy a hatóság a törzskönyvet a hitelező, mint a korlátozás jogosítottja részére küldje meg.

Az alperes tehát e szerződéses kikötések értelmében vételi joga és az azt biztosító, a javára kikötött elidegenítési és terhelési tilalom alapján e jog, illetve korlátozás jogosultjaként került a törzskönyv birtokába. Ez pedig azt jelenti, hogy a törzskönyvnek az alperes birtokába bocsátását a felek nem a kölcsönszerződés önálló biztosítékaként kötötték ki, hanem az alperes vételi jogát kívánták ilyen módon biztosítani. A törzskönyv birtoklásához való jog erre figyelemmel a vételi joghoz kapcsolódó járulékos jogosultságnak minősül, járulékos jellegéből következően pedig ez a jog a vételi jog megszűnésével egyidejűleg megszűnt. Nem ad alapot a törzskönyv további, a vételi jog megszűnését követő időszakra is kiterjedő birtokban tartására az üzletszabályzat IV/8. pontja sem. Ez a szerződéses rendelkezés ugyanis csupán az alperesnek azt a kötelezettségét fogalmazza meg, hogy a kölcsöntartozás teljesítése esetén ki kell adnia a törzskönyvet és a korlátozó bejegyzések törléséhez szükséges nyilatkozatot. Nem jogosítja fel azonban - az opciós szerződés 7. pontjában és az üzletszabályzat VI/1. pontjában foglaltakra is figyelemmel - az alperest arra, hogy a törzskönyvet minden esetben, tehát a vételi jog és az elidegenítési és terhelési tilalom megszűnése esetén is visszatarthassa a felperest terhelő fizetési kötelezettség maradéktalan teljesítéséig. A törzskönyv az opciós jog kikényszerítése érdekében került az alperes birtokába, a törzskönyvvel kapcsolatos rendelkezések tehát másodlagos jellegű biztosítékot képeztek, amelyek osztják az elsődleges biztosíték, az opció jogi sorsát (BH2017.95.)

Az opciós jogtól és egyéb elsődleges biztosítéktól független önálló atipikus biztosíték kikötésének lehetősége az 1959. évi Ptk. 200.§ (1) bekezdésének diszpozitív rendelkezésére tekintettel felmerülhet, ennek azonban a kölcsönszerződés egyedi részének megfogalmazásaiból, illetve a kölcsönszerződés részévé vált általános szerződési feltételekből egyértelműen ki kell tűnnie (Kúria Pfv.I.21.202/2015/4.).

A másodfokú bíróság a felperes tárgyalás felfüggesztése iránti kérelmének teljesítését nem találta indokoltnak.

Ha a perben felmerült jogkérdésben a jogviszony minősítése szempontjából azonos tényekre alapítottan az 1952. évi Pp. 155/A. §-a alapján már előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményeztek, és a közösségi intézmények jogi aktusainak értelmezése szükséges, mert ezektől függ az ügy érdemi eldöntése, úgy az Európai Unió Bírósága döntésének közzétételéig a per tárgyalása az 1952. évi Pp. 152. § (2) bekezdése alapján felfüggeszthető. Az előzetes döntéshozatali eljárás és a jelen eljárás összefüggése csak akkor állapítható meg, ha az előzetes döntéshozatali eljárásban vizsgált kérdés a kereset tárgya volt, és a fellebbezés folytán tárgya a másodfokú eljárásnak is. Ezért a másodfokú bíróság azt tekintette át, hogy a keresetben és a fellebbezésben előadottak összefüggenek-e az Európai Unió Bírósága előtt előzetes döntéshozatal tárgyában folyamatban lévő, a felperes felfüggesztés iránti kérelmében hivatkozott ügyekkel, és annak alapján az ügy érdemi elbírálásának előkérdése-e valamelyik előzetes döntéshozatali eljárásban hozható határozat.

A .../16. számú ügy tárgya a DH2 törvény által a kereset tartalmára előírt többletkövetelmények alkalmazása. Ebben a perben felperes a keresetét a DH2 törvény 37. §-ának megfelelően terjesztette elő, ezért a .../16. számú eljárásban eldöntendő értelmezési kérdés nem előkérdése a jelen per mikénti elbírálásának.

A .../17. számú **I és K** előzetes döntéshozatali ügy, a Fővárosi Ítéltábla által kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárás az árfolyamkockázat kérdésével kapcsolatos, és elsősorban annak tisztázására irányul, hogy az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó és a devizahitel-szerződések egyik fő tárgyának tekinthető feltétel tisztességtelen jellege a 93/13/EGK irányelv alapján egyáltalán vizsgálható-e.

Az előzetes döntéshozatali eljárás szóban forgó kezdeményezése az irányadó nemzeti jognak, a deviza törvények rendelkezéseinek azon az értelmezésén alapul, hogy az árfolyamréssel együtt az árfolyamkockázat viselésének kötelezettségét is előíró tisztességtelen szerződési feltétel kiesésével az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő szerződési feltétel jogalkotási beavatkozás következtében ex tunc hatállyal vált a szerződés részévé. Az árfolyamkockázatot érintő ex tunc hatályú beavatkozásra vonatkozó, a kevesebbről a többre (az árfolyam mikénti alkalmazásából az árfolyamkockázat viselésének kötelezettségére) típusú következtetésen alapuló, közvetett értelmezéshez azonban jogalkalmazói konszenzus nem fűződik. Az előzetes döntéshozatali eljárás tárgyává tett kérdések ennek megfelelően elsődlegesen nem valamely közösségi jogi aktus, hanem a nemzeti jog értelmezését igénylik, amit az Alaptörvény 28. cikkének értelmében az uniós jog primátusának elvét nem sértve a nemzeti bíróságoknak kell elvégezniük. Ezen túlmenően a jelen perben a főszolgáltatás körébe tartozó szerződéses rendelkezés tisztességtelensége vizsgálhatóságának akadálya az 1959. évi Ptk. szerződéskötéskor hatályos 209.§ (4) bekezdése alapján megállapítható volt, így a per előkérdésének nem tekinthető, hogy a vizsgálhatóságot kizáró más jogi akadály is fennáll-e. Erre figyelemmel a per tárgyalásának felfüggesztése sem volt indokolt, míg a előzetes döntéshozatali eljárással érintett egyéb kérdések (így különösen az árfolyamrés és az árfolyamkockázat úgynevezett kumulatív hatása) a jelen perben nem merültek fel.

A .../17. számú előzetes döntéshozatali eljárásban feltett kérdések arra irányulnak, hogy a nemzeti bíróság orvosolhatja-e egy fogyasztói szerződés érvénytelenségét abban az esetben, ha a szerződés érvényben tartása ellentétes a fogyasztó gazdasági érdekeivel, illetve összeegyeztethető-e a fogyasztóvédelmi követelményekkel, ha egy tagállam parlamentje törvénnyel módosít azonos típusú fogyasztói polgári jogi szerződéseket. A felperes a jelen perben szerződésének törvénnyel történő módosítását nem sérelmezte, és nem állította azt sem, hogy az érvényessé nyilvánítás ellentétes a gazdasági érdekeivel, sőt, azt maga is kérte. Így ezen előzetes döntéshozatali eljárást lezáró határozat meghozataláig nem volt indokolt a tárgyalás felfüggesztése.

A .../17 számú, a .../17 számú előzetes döntéshozatali eljárásban (mely utóbbi már befejeződött) a bíróságok által feltett kérdések a deviza alapú kölcsönszerződések valamely főszolgáltatás körébe tartozó lényeges elemének (kölcsönösszeg, törlesztő részlet, kamat, folyósítási árfolyam) világos és érthető megfogalmazásának vizsgálata során alkalmazandó szempontok meghatározására irányulnak. A felperes ebben a perben nem hivatkozott olyan feltételek tisztességtelenségére, amelyek vizsgálatához az előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményező bíróságok az Európai Unió Bírósága jogértelmezését kérték, így ezek az eljárások nem döntenek el a jelen perben is felmerülő kérdést.

Mindezekre tekintettel a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét az 1952. évi Pp. 253.§ (2) bekezdése alapján helybenhagyta az érvényessé nyilvánított szerződés megkötésének időpontjára vonatkozó pontosítással, miután a szerződéskötésre helyesen 2008. november 26. napján, és nem 2009. november 26. napján került sor.

Mind a felperes, mind pedig az alperes fellebbezése sikertelen volt, így a másodfokú bíróság az 1952. évi Pp. 81.§ (1) bekezdésének második fordulata alapján úgy rendelkezett, hogy mindegyik fél maga viseli a saját költségét.

A felperes a költségmentességről szóló 6/1986. (VI.26.) IM rendelet (Kmr.) 13.§ (1) bekezdése alapján nem köteles a feljegyzett fellebbezési eljárási illeték megfizetésére, azt a Kmr. 14.§-a alapján az állam viseli.

Pécs, 2018. március 8.

. Kutas Tünde s.k. a tanács elnöke, Gáspárné dr. Baranyabán Judit s.k. előadó bíró, Dr. Gyöngyösiné dr. Antók Éva s.k. bíró